

*Prof. dr Nenad M. Vunjak i  
prof. dr Ljubomir D. Kovačević*

BIBLID: 0352-3713(2009);26,(9–10):86–88

## **FINANSIJSKA TRŽIŠTA I BERZE, PROLETER A. D. BEČEJ I DR., SUBOTICA, 2009, STR. 462**

Iako je proces svojinske i organizacione transformacije naše privrede, koji u odnosu na druge tranzitivne zemlje traje skoro rekordnih 20 godina, skoro pri kraju, proces njenog vraćanja tržištu tek je na početku. Novo privredno zakonodavstvo koje sporo donosimo predstavlja samo kreiranje institucionalnih uslova („poziva za akciju“), odnosno osnove kategorijalnog sistema prava tržišne privrede, koji model privrede treba tek da se ostvari u praksi.

Sastavni deo tržišne privrede je i finansijsko tržište koje sačinjavaju tri najznačajnija oblika – tržište novca, na kome se trguje kratkoročnim novčanim sredstvima (žiralnim novcem, kratkoročnim hartijama od vrednosti i dr.), tržište kapitala, na kome se trguje dugoročnim hartijama od vrednosti (akcijama, obveznicama, hipotekarnim založnicama i dr.), te tržište deviza, na kome se trguje potraživanjima, koja glase na strani novac.

Nažalost izgradnja finansijskog tržišta, odnosno finansijskih tržišta, kako se ono pluralistički naziva u gledištima navedenih ali i drugih autora o struktuiranju tržišta – odvija se kod nas veoma sporo. Razloga za to ima više – neki su subjektivne a neki objektivne prirode. Najviše se odnose na skoro kategoričan, dramatičan zahtev, da se što pre ostvare širi društveni i ekonomski preduslovi za to: politička stabilnost, ekonomska stabilnost, pravna sigurnost, izgrađen pravni poredak po uzoru na najsavremenija rešenja u uporednom pravu, stimulatívna ekonomska politika države i dr. i naravno da se kreira dovoljno „robe“ za trgovinu na finansijskim tržištima – tj. novca (domaćeg i stranog), hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata. Ovaj poslednji kriterijum treba da se ispuni okončanjem privatizacionog procesa i zamahom u razvoju privrede na novim kategorijalnim osnovama.

Problematika finansijskih tržišta i berzi postaje jedno od centralnih razvojnih pitanja u svim tranzitivnim zemljama među koje spada i naša. U tom smislu transakcije učesnika na finansijskim tržištima i berzama predstavljaju ne samo prirodne instrumente tržišne privrede već i značajne instrumente za transformaciju i razvoj njihovih privreda.

U konkurentskoj borbi na tržištu odlučujući izazov predstavlja i takmičenje učesnika u pogledu posedovanja znanja i iskustava bez obzira da li je u pitanju pravno, ekonomsko, finansijsko, tehničko ili neko drugo. Bez ovog saznanja put osvajanja ovih znanja i iskustava za preduzetnike bio bi trnovit. Dakle, potreba da se poznaju kategorije finansijskih tržišta i berzi stoji pred preduzetnicima kao kategoričan imperativ.

Zato svaku knjigu i naučno delo koje bi bilo namenjeno ostvarenju ovog cilja treba pozdraviti, naročito u našoj ekonomskoj teoriji, koja u pogledu radova iz ove oblasti, uopšte nije bogata. Oni s jedne strane pomažu da se potpunije sagleda navedena problematika a s druge strane, doprinose izgradnji institucionalnog sistema finansijskih tržišta i berzi.

Posmatrano iz ovog ugla ovaj udžbenik pod nazivom *Finansijska tržišta i berze* autorskog kolektiva – eminentnih ekonomskih pisaca prof. dr Nenada Vunjaka i prof. dr Ljubomira Kovačevića ispunjava obeležja takvog dela. Ono dolazi u jednom trenutku kada je potreba za njim posebno velika, kako u poslovnoj praksi, tako i u nastavnom procesu na ekonomskim, pravnim i drugim fakultetima, ali ono dolazi i kao jedan doprinos našoj ekonomskoj nauci koji treba da bude posebno naglašen i pozitivno vrednovan. Značaj ovog dela je višestruk:

- *prvo*, predstavlja uspešno povezivanje teorije i prakse u materiji finansijskih tržišta i berzi;
- *drugo*, predstavlja pažnje vredan doprinos naučnom osvetljavanju najvažnijih instituta finansijskih tržišta i berzi;
- *treće*, ima veliki pedagoški i praktični značaj sa aspekta studijskih potreba na ekonomskim i drugim visokoškolskim ustanovama, jer može da posluži kao koristan udžbenik;
- *četvrto*, u praksi će omogućiti poslovnim ljudima brzu ali i celovitu orijentaciju u navedenoj materiji.

Široka teorijska i praktična erudicija navedenih autora omogućila im je da detaljnije, sveobuhvatnije i dublje objasne osnovne kategorije i institute finansijskih tržišta i berzi, ali i da svoje poglede dovedu u formu prihvatljivu u praksi. S druge strane, bogato lično iskustvo iz ove oblasti nije ih odvelo u praktikizam, niti u teorijski šematizam, već obrnuto, omogućilo im je da formulišu vlastite poglede i obrazložene zaključne ocene o kojima se mora voditi računa.

Takođe, kod autora može da se primeti i uticaj angloameričke doktrine o finansijskim tržištima i berzama, što ne predstavlja nedostatak, već obrnuto, izražava njihov realistički stav prema savremenim tendencijama u komparativnoj ekonomskoj teoriji i praksi i pravilan metodološki odnos prema analizi strukture i sadržine proučavanih instituta.

Posebna vrednost ovog dela je u tome što pruža produbljeni i kompleksni analitički pogled na odnose na finansijskim tržištima i berzama i njihovu regulaciju, čime dobija na društvenoj aktuelnosti, ali i na praktičnom značaju.

Ovaj udžbenik je sistematizovan tako da se sastoji od pet delova: